

Giriş

Kapitalizmin krizlerinden kaynaklanarak başlayan sendikal krizler, emek sürecinde, emekçilerin duygu, düşünce ve inançlarında yaşanan değişimlerin ve sendikalarda yaşanan güncel gelişmelerin bütünsel bir biçimde ele alınmasını gerektirir. Bu gereklilik, öncelikle emekçilerin ve onların örgütleri olan sendikaların içinde bulunduğu durumun belirlenmesi ve sendikaların mevcut durum içinde neler yapabileceğinin ortaya konulmasını zorunlu kılar.

Sendikaların, içinde buldukları koşullar konusunda, genellikle yüzeysel tespitler yapıldığı ve bu tespitlerin, yaşanan sınıktıların çözümünde çoğu zaman yetersiz kaldığı görülür. Bu nedenle, sendikal mücadelenin bugün içinde bulunduğu durumdan daha ileri bir noktaya ulaşması, öncelikle sendikaların ve sendikal örgütlenmenin derinlemesine incelenmesini, yaşanan sorunların doğru noktalardan tespit edilip, kapsamlı örgütlenme politikaları oluşturulmasını gerektirmektedir.

Sendikal hareket, ilk ortaya çıktığı günden bu yana kuşkusuz pek çok değişiklik yaşamıştır. Ancak bu değişikliklere baktığımızda, önemli bir kısmının sadece sendikaların kendi olağan evrimi ile sınırlı kalmadığı görülür. Kapitalizmin çıkarlarını tehdit ettiği zaman yasaklanan sendikalar, fiili mücadele içinde kurularak, tüm emekçileri etrafında toplayabilmeyi başarmış ve onların en önemli ve en güçlü mücadele örgütleri olmuştur.

Sendikaların 20. yüzyılda etkili bir güç olarak gelişmesi ve yaygınlaşması, sermayenin karşı manevralar geliştirerek sendikaları ve üyelerini denetimi altına alma çabalarını beraberinde getirmiştir. Geçmiş tarihsel deneyimlerinden dersler çıkaran burjuvazi, sendikaları sistemle bütünleştirmek, onları etkisizleştirmek için her türlü tavizi vermekten kaçınmamıştır. Verilen tavizler ve geliştirilen politikalar, özellikle son elli yılda, pek çok gelişmiş kapitalist ülkede sendikaların önemli bir bölümünün işçi sınıfının değil, sermayenin ve onun çıkarlarının sözcüsü haline gelmesine neden olmuştur.

Tarih boyunca görüldüğü gibi, sendikalar için örgütlenme hayatı öneme sahip bir konudur. Örgütlenme için geliştirilecek politikalar kadar, bu politikaları hayata geçirilebilecek yol ve yöntemlerin yaratılması ve uygulanması da önemlidir. Tarihselliği içinde sendikaların geçirmiş olduğu evrim, sendikaların temel işlevlerini yerine getirmesi kadar, bu işlevlerini yerine getirmek için kullandığı araçlar, yöntemler ve örgütlenme biçimleri açısından da zengin deneyimlerle doludur.

Sendikal örgütlenmenin en önemli ayaklarından birisi, örgütlenmenin yaygınlığıdır. Emekçilerin en geniş kesimini çatısı altında toplayan sendikaların mümkün olduğu kadar geniş bir alanda faaliyet göstermesi, tanınması ve benimsenmesi, sendikal örgütlenme açısından son derece önemlidir.

Sendikal örgütlenme faaliyetlerinin bir diğer ayağını ise örgütlenme faaliyetlerinin biçimi oluşturur. Pek çok sendika, kendisi için en uygun zamanda örgütlenme dönemleri belirler ve örgütlenme faaliyetleri yoğun olarak bu dönemler içine sıkıştırı-

lır. Oysa örgütlenme çalışmaları dönemsel olarak değişebileceği gibi, aynı zamanda sürekli ve dinamik bir yapıda olmak zorundadır. Örgütlenme faaliyetinin sürekliliği içinde, bazı dönemlerde yoğunlaşma olması kaçınılmazdır. Ancak bu yoğunlaşma, örgütlenme çalışmalarının istikrarlı ve sürekli bir şekilde sürdürülmesini olumsuz etkilemiyorsa anlamlı olur.

Belirli bir etkinlik ve dinamizmde belirlenen ve geliştirilen sendikal örgütlenme politikaları, sendikal örgütlenmenin önünü açar ve sendikalara daha etkin ve güçlü bir yapı kazandırır. Üyelerini sendikal bilinç ve onun bir üst aşaması olan sınıf bilinci ile donatmış bulunan sendikaların örgütlenme pratiklerinin daha gelişkin olduğu bilinmektedir. Bu gelişkinlik, örgütlenme, sendikal eğitim ve diğer pek çok konuda sendikalar için ciddi imkanlar ve kazanımlar yaratır.

Örgütlenme çalışmaları, sendikalı emekçilerin yalnızca kendi sorunlarını ortadan kaldırmaları için değil, emekçilerin ortak çıkarlar etrafında, aynı hedefler doğrultusunda hareket etmesinin olanaklarını yaratmak açısından da önemlidir. Mevcut kapitalist sistemde ekonomik-toplumsal ve siyasal yapılanma “bireyciliği”, yalnızca “kendini düşünmeyi” öne çıkarmakta ve bu ideolojik atmosfer emekçilerin tüm yaşamını kuşatmaktadır. Bu kuşatmayı kırmanın yolu, emekçilerin birlik ve dayanışma içinde olmasını sağlamak, örgütsüz kitleleri örgütlemek ve sürekli olarak yeniden örgütlenmeyi benimsemekten geçer.

Sendikalarda, sendika içi demokrasinin yerleştirilmesi ve geliştirilmesi ise, sendikal örgütlenme açısından önemli bir diğer konudur. Sendikal bürokrasiden çok, demokratik mekanizmaları

çalıştıracak eylemler içerisine girmek sendikalar için zorunludur. Demokratikleşme ile sendikal hareket arasındaki ilişki, temelde iki yönlü olarak gelişir. Bir ülkede, sendikal hareketin varlık kazanabilmesi ve güçlenmesinin temel siyasal koşulunun demokratikleşme olduğunu söylemek ne kadar doğru ise, o ülkede demokratikleşmenin gerçeklik kazanabilmesinin geniş ölçüde sendikaların, sendikal hareketin canlılığına ve etkinliğine bağlı olduğunu söylemek de aynı ölçüde bir gerçekliktir.

Sendikaların, sendikal-siyasal alanda etkinliğini arttırabilmelerinin en önemli koşulu, sahip oldukları potansiyel gücün farkında olmalarında yatar. Sendikal hareket, ilgili ülkenin siyasal, ekonomik ve toplumsal koşullarından önemli ölçüde etkilenir. Siyasal iktidarların emekçi hareketi karşısındaki tavrı, emekçilerin toplumsal olaylar karşısındaki duyarlılıkları ve bu olaylara bakışı, toplumsal olayların yoğunluğu, diğer toplum kesimlerinin emek hareketi konusundaki düşünce ve yaklaşımları, emekçilerin bilinç düzeyi, deneyim ve kazanımları, ortak hafızalarının olup olmadığı, kamuoyunun sendikal hareket karşısındaki tutum ve davranışları, devletin bu konuda izlediği politika vb unsurlar sendikal hareket üzerinde etkili olan başlıca etmenlerdir.

Sendikal örgütlenme alanında geliştirilecek politikalar açısından bakıldığında, sendikal örgütlenme politikaları oluşturulurken, öncelikle emekçilerin ve emek hareketinin içinde bulunduğu koşullar ortaya konulmalıdır. Somut durumun tahlilinden hareketle ortaya çıkan bir politika oluşturma sürecinin başarıyla sonuçlandırılması, ancak somut sorunlar üzerinden yükseldiğinde bir anlam kazanacaktır.